

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputatio Tertia. De Alteratione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

DISPUTATIO III.

DE ALTERATIONE.

Visà naturâ primarum qualitatum, earumq; subjectis, agendum erit de Alteratione que maxime fit ad qualitatem, habetq; se ut dispositio ad ipsam Generationem.

QUAESTIO I.

Quid & quotuplex sit Alteratio? & quomodo à Generatione differat?

Alteratio multis accipitur modis; primò pro quacunq; mutatione, quâ subjectum fit alterum: sive accidentaliter, sive essentialiter; Secundò pro mutatione, sive ad absolutum, sive ad respectivum; Tertiò pro mutatione terminata ad qualitatem, sive sit intentionalis ista qualitas, veluti est species sensibilis & intelligibilis, sive spiritualis, ut intellectio, sive corporalis, ut albedo, quartò magis propriè pro mutatione, terminata ad qualitatem corporalem; tandem propriissimè pro mutatione terminata ad qualitates contrarias ad Generationem, vel corruptionem substantiæ disponentes: juxta has duas ultimas acceptiones Aristoteles 1. Gen. 23. definit Alterationem, quòd fit, quando subjecto sensibili manente transmutatur in ejus passionibus, aut contrariis, aut mediis, ubi ly transmutatur rationem generis habet, & quamvis hæc definitio ab omnibus, quasi recipiatur, attamen claritatis gratiâ pono aliam & ad primam partem quaestionis.

DICO I. Alteratio bene describitur: quòd sit mutatio successiva ad qualitatem sensibilem mediam, vel extremam, manente subjecto sensibili. Hæc, licet interminis non sic proponatur ab aliis, in re tamen futuram communem pato.

Probatur ex regulis generalibus cujuslibet bonæ descriptionis: Mutatio rationem generis habet, in qua convenit cum aliis mutationibus, etiam instantaneis & substantiabilibus; per ly successiva ab omnibus instantaneis differt. Dicitur ad qualitatem sensibilem, tum, ut rejiciatur accretio, cujus terminus est quantitas & alii motus, qui non versantur in qualitatibus, tum, ut excludantur mutationes continuæ, quibus interdum nonnullæ qualitates augentur, & tamen sub sensum non cadunt, ut sunt intentiones habituum intellectus & voluntatis, quando fiunt per continuam successione, additur mediam vel extremam, ut excludantur motus, quibus qualitates sensibiles contrarium non habentes, cujusmodi est illuminatio, quando corpus lucidum aliud corpus illuminat, & continua actione in eo lumen auget. Denique ponitur manente subjecto sensibili, per quod denotatur subjectum alterationis, quod est corpus naturale & non materia prima.

Dices: Alteratio definiti debet prout Generationi inseruit, dicit enim Aristoteles 7. Phyl. cap. 3. r. 16. quòd Alteratio sit Generatio. *F. Amardi Hermann Physica.*

tionis comes, viaque ad illam, sed hæc definitio comprehendit multas Alterationes, quæ ad Generationem non deserviunt, ut patet de dealbatione, aliisque Alterationibus, quarum termini colores sunt; ergò non est bona. Respondeo primò, distinguendo majorem, Alteratio strictè sumpta, concedo: Alteratio strictè & largè sumpta disjunctivè, nego majorem, per quam distinctionem patet, quid dicendum sit ad minorem & consequentiam. Respondeo secundò, distinguendo minoris probationem per se & ex vi suorum terminorum dealbatio non deseruit ad Generationem, transeat; quatenus dealbationem & cæteras similes Alterationes comitatur mutatio circa primas qualitates Generationis opifices, ex quarum varia mixtione oritur colorum diversitas, nego minorem & consequentiam. Quoad secundam partem tituli.

DICO 2. Alteratio bene dividitur in extensivam & intensivam. Patet de se, unde explico solium terminos. Alteratio itaque intensiva, seu intensio, est acquisitio majoris perfectionis, seu plurium graduum ejusdem qualitatis in eadem subjecti parte; Extensiva, seu Extensio qualitativa est extensio ejusdem qualitatis in pluribus partibus subjecti; unde propriè intendi non est qualitatem, vel formam per plures partes subjecti extendi & ampliari; quia sic qualitas spiritualis intendi non posset, quod est contra Concilium Trident. Sess. 6. c. 9. & Luc. 17. *Adauge nobis fidem: Ad Philipp. 1. Ut Charitas vestra magis ac magis abundet, & Ecclesia canit: Da nobis Fidei, spei, ut Charitatis augmentum.* Unde qualitatem intendi est, idem subjectum, secundùm eandem formam, magis ac magis perfici secundùm easdem partes subjecti ipsius.

Dices: Non comprehenditur hic remissio qualitatum; ergò divisio non est bona. Respondeo, negando consequentiam, quia remissio per se non respicit minorem qualitatem tanquam terminum, sed tantùm privationem intensiois qualitatis, Alteratio verò propriè qualitatem respicit, tanquam suum terminum per se.

Quantùm ad tertium; Alteratio à Generatione multipliciter differt: primò ratione terminorum, à quibus provenit qualibet specificatio motus; nam Generatio est ad substantiam, Alteratio ad qualitatem. Secundò ex parte subjecti; nam Alteratio habet semper ens completum, Generatio incompletum. Tertiò ex ratione durationis.

IV. Quid sit intensio & extensio.

V. Remissio non est species propria alterationis.

VI. Differentia inter generationem & alterationem.

Qooo 2 duratio.

durationis, quia forma substantialis, quae non suscipit magis & minus, nata est per se in instanti introduci, qualitas verò, quia est intensibilis, habetque contrarium, successivè acquiritur. Quartò denique ratione finis; quia Generatio est propter se, nec ad aliam mutationem ordinatur, alteratio verò ad Generationem ordinatur, estque propter aliud. Ex qua differentia oritur dubium, quod

VII.
Licet non esset generatio, posset esse alteratio.

Quærit: An, si impossibilis esset Generatio, foret etiam impossibilis Alteratio? Respondeo negativè: quia habent terminos realiter distinctos, quorum unus potest acquiri, non acquisito altero, adeoque licet una implicaret, non implicaret altera. Nec etiam videtur tanta esse inter materias has connexio, ut implicante mutatione ad substantiam, debeat implicare ad qualitatem, cum ad hanc mutatio prior sit, quam ad substantiam & omne prius possit esse sine posteriori. Nolo tamen per hoc asserere, quòd posita impossibilitate Generationis daretur motus ad qualitatem disponentem ad Generationem, sed tantum volo, quòd possit acquiri terminus primarius Alterationis, quantum est ex natura sua intrinseca, licet terminus Generationis esset impossibilis.

VIII.
Polypus non dicitur alterari.

Pontius ex Conimb. in 4. Cap. lib. 1. de Gen. art. 3. dubium proponit alterum, videlicet; an quando Polypus (piscis marinus tenuissimà pelle, pedibus multiplex) & Camaleon (bestia quadrupes aspera maculis albis, ut pardus, in collo equo, in pedibus bubalo, in capite Camelo similis) alterantur & colores assumunt ex corporibus, quibus adsunt similes, verè sint Alterationes? Respondeo negativè, tum, quia fiunt in instanti, tum, quia probabiliter fiunt tantum quoad colores apparentes, non veros, non enim videtur, quomodo tam citò produci possent; non enim à metu, vel ab imaginatione, quia nunquam videtur metus tam diu durare vel imaginatio, quam illi colores.

QUÆSTIO II.

An Alteratio fiat continuè, nec ne?

I.
Multiplex sententia circa hanc materiam.

Circa hanc quæstionem multiplex reperitur sententia: Capreolus enim, quem sequitur Arriaga &c. asserit, Alterationem nullo modo fieri successivè & in tempore, sed fieri interruptè & interpolatè cum morulis quibusdam interpositis, sive intensio fiat qualitatis, sive extensio: Ægidius hunc loquendi modum restringit asserens, Alterationem fieri continuè & successivè in intensione, non verò in extensione: alii quoad primam partem qualitatis hoc tantum contingere asserunt: ego verò ad quæstionem

II.
Alteratio est motus continuus.

Dico: Alteratio, tam quoad intensiorem, quam quoad extensionem continuè fit & successivè, non verò interpolatè, seu per morulas. Ita Scotus in 2. d. 2. q. 9. N. & O.

Probatur Conclusio primò: Autoritate Aristotelis 1. Phyl. t. 15. dicens: Omnem motum propriè dictum esse continuum, sed nullus motus est magis propriè dictus, quam Alterationis: ergò.

Adversarii aliam opponunt Auctoritatem Aristotelis 8. Phyl. 23. ubi ait: dicere Alterationem fieri continuè, est adversari valde manifestè. Verùtamen nihil contra nos concludit, cum ibi solum agebat contra Heraclium dicentem, rem, quamdiu est, continuè alterari, quare dicit, rem nonnunquam ab Alteratione quiescere, hinc tamen non negavit Alterationem, quando fit, fieri continuè, sed negavit omnia esse in motu continuo, ut voluit Heraclius.

Probatur Conclusio secundò Ratione: Quia quando agens naturale incipit agere in passum, vincendo resistentiam alterius contrarii, non potest assignari ratio, continuè non alteret illud subjectum, cum semper sit in debità approximatione ad passum, & subjectum sit aequè dispositum ad recipiendam formam ab ipso agente producibilem; ergò illam continuè, nullà interposità morà, vel quæte producet.

Capreolus dicit rationem esse: quia in illis morulis prius subjectum disponit, intendendo, verbi gratià, dum ignis calefacit, partem: ergò. Contra: hæc dispositio esset etiam qualitas: ergò vel daretur dispositio dispositionis, vel hæc qualitas in tempore produceretur. Deinde: multa calefiunt, quæ tamen non rati fiunt, ut adamas, lutum, aqua globi vitreo[rum] inclusa undique & obdurata, & radiis solaribus exposita tepescit & tamen non rati fit; quia alioquin globus rumpi deberet & confringi: ergò raritas non est dispositio ad calorem.

Arriaga Rationem esse asserit ipsam naturam rei, quæ talis est, ut agens agere non possit, nisi quibusdam morulis interpositis. Contra: dantur multi effectus (licet non sint propriè Alterationes, ex quo Arriaga adhuc magis refellitur) qui continuè dependent in fieri à sua causa, ut est illuminatio & visio; unde si corpus lucidum non semper illuminatur, & continuè dum illuminare incipit, illuminatio destrueretur, quod tamen falsum esse patet; quia quò magis corpus lucidum corpori opaco accedit, eò magis ac magis lucem auget: ergò non quiesceret ab illuminatione: Similiter visio, si oculus continuè non videret tendendo in objectum continuè, visio destrueretur; Deinde: si illæ morule sunt imperceptibiles, quomodo Arriaga eas allegat, cum eas non probet ratio, nec experientia ob imperceptibilitatem? Item: si lapis esset talis natura, ut in suo descensu morulas exigeret, naturaliter in aère quiesceret. Denique ejus dictum est omnino voluntarium, cum DEUS sinat agere morulas secundas, & eas suos producere motus, nec ex parte agentis ratio est, ut

sic ab actione cesset, cum sit aequè approxi-
maturum passum, sicut antè; neque ex parte ef-
fectus, aliàs neque à Deo posset iste effectus
continuò fieri, cum ipse non possit immutare
rationes formales rerum.

VII. **Instat Arriaga Experimentis 1.**

Sonus ad certam partem in instanti producit
suas species sensibiles; nam à vicinioribus simul
videtur ictus, & auditur Sonus, in quo tamen
instanti non producantur alias species in parte
remotiori, ubi notabiliter, postquam ictus vi-
sus est, percipitur Sonus: ergò species in illo
instanti non agunt, sed quiescunt. Secundo:
ponatur lapis gravis super asserem, hunc non
frangit statim, sed fortè post multos dies, vel
annos, sed tunc illa gravitatio, & impulsus im-
pressus asseri non potest fieri continuò, aliàs
evaderet infinitus, vel statim à principio fran-
geret: ergò quiescit aliquando. Ad primam
Respondeo negando, Sonum fieri in instanti,
sed in Tempore; causatur enim per motum,
qui est successivus, & consequenter non produ-
cit species in instanti, sed in Tempore; hinc
nec in parte remotiori in instanti producere
possunt, sed in Tempore, quâ ratione prior est
visio, quàm auditus; vel dic, ideò Sonum tar-
dius percipi, quàm ictum videri, quia species
Soni sunt materialiores, quàm visibiles. Ad
secundam dico, lapidem totum impetum à se
producibilem imprimere ligno, & sic totum
effectum, si quem producere potest, ab initio
prodeat, si resistentiam ligni superet, sin mi-
nus, nunquam causabit divisionem, verbi gra-
tiâ nisi lignum, vel ex humiditate, vel vetusta-
te, aut aliunde amitteret suam resistentiam,
prout experientia docet sæpè contingere.

QUÆSTIO III.

De Intensione qualitatis.

Plures hac de re invenio apud Autho-
res sententias; nam Platonici dicebant, inten-
sionem qualitatis fieri per minorem admixtio-
nem sui contrarii, & ab eodem majorem re-
cessionem, ut verbi gratiâ, calor ignis magis in-
tenditur, quia habet minus de frigore admix-
tum, & ab eo multum recessit. Durandus, &
Gosfredus aiebant, fieri per productionem per-
fectioris formæ, seu qualitatis, destructâ prius
qualitate minus perfectâ. Thomistæ plures
cum suo Doctore, intensionem dicunt fieri per
majorem radicationem qualitatis in subjecto,
quam radicationem variè inter se ipsos agitant;
aliqui enim illorum hanc radicationem expli-
cant fieri per communicationem perfectioris
existentiæ; alii majorem radicationem expli-
cant, quòd subjectum sit magis dispositum; alii
per hoc, quòd forma magis de potentia subjecti
educatur; alii, quòd forma magis uniatur sub-
jecto; alii aliter, ut ipsa eorum explicandi di-
versitas difficilem suam reddat sententiam.
Scotus verò cum suis I. d. 17. q. 3. quem Neo-
terici & Recentiores quasi omnes sequuntur,
affirmat, intensionem qualitatis fieri per addi-
tionem gradus ad gradum, cum quibus etiam
sentiam, interim primò refutando aliorum sen-
tentias

Dico I. Intensio qualitatis non fit per majo-
rem, vel minorem recessum à suo contrario. Ita Sco-
tus supra.

II.

Non fit per
recessum seu
per majorem
vel minorem
admixtio-
nem sui con-
trarii.

Probatur primò: Motus ad termi-
num alterationis intensionis est motus acquisi-
tivus, seu positivus: ergò ejus terminus ad quem
debet esse quid positivum, & non negativum;
sed subsumo; si terminaretur ad amissionem,
vel expulsionem sui contrarii, esset quid nega-
tivum: ergò patet major; quia intensio albe-
dinis est dealbatio, & non Sola nigredinis ab-
latio; item: Motus deorsum intenditur à velo-
citate, non per Solam depreditionem motus
fursum; similiter: motus fursum violentus in-
tenditur in fine non per admixtionem seu re-
cessionem à motu deorsum.

Probatur secundò: Tum, quia plu-
res qualitates intenduntur, quæ contrarium
non habent ut illuminatio, visio; tum, quia po-
test calor, vel frigus induci, & intendi in sub-
jecto non habente ullum contrarium, quia sic
esset magis dispositum, quàm si esset informa-
tum formâ oppositâ inducendâ & intendendâ
formâ, & tamen talis intensio non terminatur
ad expulsionem contrarii; ergò intensio non
fit ex majori, vel minori admixtione sui con-
trarii, vel per majorem, vel minorem recessio-
nem ab eo.

III.

Obijciunt
Aristoteles.

Platonici Aristotelicos verbo
Magistri sui convincere nituntur, dum citant
contra nos Phylosophum 3. Ethic. 4. ubi ait:
quæ contrariis sunt impermixtiora, sunt magis
talia, ut albius quidem nigro impermixtius. 5. Phyl.
19. magis aut minus ex eo, quia plus aut minus con-
trarii inest. 3. Coel. t. 37. remissio cujuscunque
fit propter impotentiam; ergò. Respondeo,
Aristotelem 3. Ethic. & 5. Phyl. solum pro-
bare, subjectum esse magis tale per recessum à
contrariis, non formaliter, quasi quòd per sim-
plicem recessionem dicatur tale, & quòd per
majorem recessum dicatur magis tale, sed so-
lum concomitanter, quò enim magis recedit
aliquid à nigro, hoc fit per majorem acquisitio-
nem albedinis. Tertia Authoritas nihil nos
urget; nam ibi secundum intentum suum lo-
quitur Aristoteles de velocitate, vel tarditate
motus localis, qui fit ob impotentiam agentis;
Attamen

Explicatur
Aristoteles.

Urgent argumentum: Quòd aliquid est

IV.

Consecutivè
tamen sequi-
tur.

mixtius suo contrario, eò est minus tale, quò
enim aliquid est mixtius nigredine, eò est mi-
nus album formaliter; ergò quòd aliquid est im-
permixtius suo contrario, eò est formaliter tale.
Respondeo distinguendo antecedens; quòd ali-
quid est contrario mixtius, eò est minus tale,
quasi talis mixtio sit ratio formalis, ut dicatur
minus tale, nego Antecedens; quia talem mix-
tionem sequitur, ut minus habeat de forma
contraria, quâ dicatur minus tale, concedo
Anteced. & nego consequentiam.

Dico secundò: Intensio qualitatis non
fit per productionem novæ, & perfectioris entitatis,
destructâ à priori entitate qualitatis. Ita Scotus I.
d. 17. q. 3. qui eam probat tam ex habitu cha-
racteris supernaturalis, quàm ex aliis habitibus
naturalibus

V.

Non destruitur
prior
qualitas.

naturalibus; Quia potest Deus conferre gratiam elicienti actum meritorium in eodem instanti, quo operatur, & tunc daretur augmentum habitus gratiae, sed habitus praecedens debet tunc etiam necessarii esse, quia concurrunt ad eliciendum actum; ideo enim est meritorium, quia procedit à gratia; ergo ad intensiorem gratiam non corrumpitur praecedens. Idem dicitur de habitu Philosophico, qui ad actum concurrunt, quem actus intendit statim, ut cum potentia ab habitu producitur.

Probatur ex ratione habituum.

Probatur secundò: Quia quando ignis intendit calorem in aqua, non est ulla causa, à qua destruat praeiterit calor, ignis enim non est destructivus sui ipsius: ergo non destruitur. Deinde: eodem modo deberet dici, qualitatem similiter remitti, quod tamen videtur inconceptibile; quia dum aqua intensè calida remittitur, nulla causa assignabilis est, per quam intensus destruat calor, & eò destructò producat remissus, & recurrere ad causam universalem, planè est supervacaneum, imò fuga hæc, ut dicit Scotus citatus, est irrationalis l. d. 17. q. 3. SS.

VI. Burlaus arguit contra Conclusionem ex Aristotele 5. Phys. 26. ubi dicit: quòd termini motus sunt impossibiles, sed in intentione qualitatis terminus à quo est qualitas remissa, & terminus ad quem qualitas intensa: ergo si terminus à quo & terminus ad quem sunt impossibiles, qualitas praexistens debet destrui, ut introduci possit qualitas intensa. Sed Respondeo distinguendo majorem: Termini motus sunt impossibiles; termini per se, & formales, concedo; termini per accidens, & concomitantes, nego majorem; & distinguendo similiter minorem nego consequentiam. Itaque terminus à quo in Alterationis intentione est privatio illius gradus, & terminus ad quem est ipse gradus, ad quem est Alteratio, & intensio; qualitas verò remissa est terminus concomitans, ideo cum termino ad quem stare potest.

Terminus à quo & ad quem stare possunt simul qui se concomitantur habent.

Instat. Ubi in corpore deorsum existente est solum terminus à quo concomitans motus ipsius corporis ad ubi sursum, & privatio ipsius ubi sursum in ipso ubi deorsum fundata, est terminus à quo primarius, & tamen non potest amitti naturaliter terminus primarius, videlicet privatio sursum, per acquisitionem ipsius, nisi etiam deperdat ipse terminus concomitans, scilicet ubi deorsum: ergo idem in intentione dicendum, adeoque distinctio nulla. Respondeo distinguendo majorem; quatenus est terminus concomitans praecise, nego; sic enim in omni mutatione deberet terminus concomitans amitti, quod tamen falsum esse patet in majori vel minori illuminatione: Ex ratione, qua est in tali subiecto, in quo natura non potest principiari mutationem positivam sine deperditiva, concedo majorem; quando autem natura non potest principiari positivam sine deperditiva, tunc est, quando motus fit inter contraria, ut inter albedinem, & nigredinem; vel inter quasi contraria, quando scilicet nequeunt illi termini esse in eodem, ut sunt duo ubi, ac duæ albedines sunt composibili-

Solvuntur auctoritates Aristotelis.

les, quia sola qualitas suscipit magis & minus.

Urget argumentum. Vel in positione formæ intensæ necessarii includitur negatio formæ remissæ, vel non? Si primam, ergo forma necessarii debet amitti in acquisitione formæ novæ; si secundam, ergo subiectum haberet simul formam remissam, & intensam, adeoque esset simul summè tale, & simul remissè tale, quod implicat. Respondeo distinguendo Antecedens pro prima parte: In positione formæ intensæ includitur negatio formæ remissæ, secundum entitatem ipsius formæ remissæ, nego; ut *negatio formæ* dicit negationem ulterioris gradus, quæ negatio fundabatur in illo gradu formæ remissæ, concedo Antecedens, & nego factam inde sequelam; Forma itaque remissa duo dicit, verbi gratia, remissus calor dicit ipsam entitatem caloris, & dicit carentiam ulterioris gradus, quam formaliter importat remissio, calor remissus manet in intentione secundum entitatem, non verò secundum illam carentiam. Videatur Scotus citatus, qui hanc solutionem fusius prosequitur, & exemplificat de charitate minori, quam dicit non corrumpi in charitate majore, nisi quoad esse, quod habuit per se, cum posita habeat in alio, velut pars in toto. Sed propro ad sententiam Thomistarum resolvendum, contra quam

Dico tertio. Intensio qualitatis non fit per majorem, vel minorem radicationem in subiecto, quomodoconque explicatur. Est Auctorium præ.

Probatur primò: Subjectum per motum Alterationis alter & aliter se habet, non solum in principio Alterationis, verum etiam per ipsam continuationem Alterationis: ergo sicut in principio non produxit parvam radicationem, sed veram qualitatem, ita verè etiam continuando non producat solam radicationem, sed aliquid aliud: ergo intensio non fit per majorem radicationem.

Probatur secundò: Quia non est explicabile, quid sit illa major radicatione, ratione cujus qualitas jam dicitur intensior, quam antea fuerit; ergo: Probatur antecedens; quia illa major radicatione vel esset acquisitio perfectioris essentia, ut voluit Egidius, & Adalberto; vel esset major dispositio subiecti, ut dicit Cajetanus, & Palas, vel esset novus modus unionis perfectionis, aut eductionis, vel radicationis, aut actuacionis, prout alii loquuntur Thomistæ, sed nullus ex dictis modis: ergo non bene intensiorem qualitatis explicat: ergo non consistit in majore radicatione; major est adversariorum: Probatur itaque minor; scilicet, quòd non consistat in acquisitione perfectioris existentia. Tum, quia essentia non distinguitur ab existentia, & e contra, ut videbitur in Metaphysica: ergo invariata essentia qualitatis, invariata manere debet existentia. Tum, quia (admissa etiam distinctione) existentia emanat ab essentia; ergo quando hæc eadem manet, manebit & illa. Deinde: vel prout existit

existentia manet, vel destruitur, si hoc? Impugnatur ut Conclusionem secundam factum est; si primum: ergo jam admittunt latitudinem graduum in existentia, cur ergo non etiam in essentia admittunt? Denique: illa perfectior existentia est aliquid subiecto superadditum, vel nihil; non secundum, nam sic alterans alterando nihil produceret, neque subiectum verè se aliter haberet, neque alteri fieret magis simile, quia subiectum non fit alteri magis simile per nihil superadditum: Si aliquid; vel est distinctum ab essentia ipsa formae, secundum quam subiectum dicitur tale, vel est omnino idem cum tali formae, si distinctum à forma, secundum quam subiectum dicitur tale, ergo huiusmodi subiectum non dicitur alterari, neque mutari ad talem formam, sed ad aliquid distinctum à tali forma, & consequenter non diceretur magis, vel minus album, verbi gratia, quia solum dicitur album per formam albedinis, & non per aliquid distinctum ab albedine; ergo sicut non dicitur tale per distinctum à forma albedinis, neque poterit dici magis album per tale distinctum, eò quod illud, quod non tribuit subiecto denominationem secundum speciem, vel genus, nec maiorem vel minorem denominationem, secundum talem speciem tribuet; si est omnino idem cum illa forma, idem bis produceretur, imò produceretur, postquam est productum; nam in principio alterationis illa forma est producta, & iterum per continuationem ejusdem producit actione & productione continuata, cum supponatur esse veram actionem productivam. Per hanc confutationem etiam alii dicendi modi refelli possent, attamen claritatis gratia: Probo etiam, quòd illa major radicatio non fit major subiecti dispositio, tum quia videmus, quòd in eodem aère, eodem modo dispositio, modò Lumen magis, modò remissius intenditur; tum, quia illa dispositio esset vel nuda impedimenti amotio, & sic sentirent cum Platonicis, vel essent dispositiones aliquaè praevisae necessariò requisitae, sed istae dispositiones essent quaedam qualitates, adeoque sicut haerentur ad intensiorem, ita & aliae ad harum inductionem, in infinitum. Tandem sic etiam forma substantialis posset dici intendi, & remitti; sicut enim calor in subiecto magis disposito perfectius agit, ideoque dicitur intensior, ita si anima, verbi gratia, informat organum visus, magis dispositum, perfectius operatur, quam si informaret minus dispositum; ergo posset dici intendi & remitti, cum tamen substantia intensivè non suscipiat magis & minus. Et ne prolixior sim;

Probat contra tertium explicandi modum. Quia non videtur conceptibile, quomodo forma intensior perfectius educatur, quam remissa, aut perfectius uniatur, cum utraque educatur secundum se totam, & uniatur secundum se totam, utraque est extra suas causas, & una tam benè, quam alia dependet à suis principiis: ergo. Si vis argumentum prosequi, reassume paulò dicta superius; manet ergo decisum, intensiorem qualitatis non fieri per maiorem radicacionem, utpote inexplicabilem ab ipsismet adversariis, & ab

aliis inconceptibilem, vel propter solam disidentiam in explicanda ea varietate, cum vix, aut nunquam quatuor reperiantur Thomistae secundum totum pariter sentientes. Refutatis itaque aliorum sententiis, propono etiam ad nostram, &

Dico quartò: *Intensio qualitatis fit per additionem gradus ad gradum in eadem parte subiecti.* Ita ultima sententia.

Probat primò: Ex S. Augustino lib. 1. contra Pelag. & Coelest. cap. 22. *Sed ne forte respondeat Pelagius, ita se hic dixisse, Dei faciendo voluntatem, divinam mereamur gratiam, sicut pie viventibus fidelibus additur gratia ad priorem.* Ubi notanter dicit: *Gratiam addi ad priorem:* ergo sicut haec fit per additionem, ita etiam quaecunque alia, ob omnimodam rationis paritatem;

Probat secundò: Ex sufficienti refutatione aliarum sententiarum. Tertio quia, quando manet idem principium formale, manet eadem actio, ac consequenter idem terminus ad quem, sed in Alteratione continuata semper manet idem principium formale, eadem actio, ut modò supponimus: ergo semper debet acquiri idem terminus specie: ergo sicut per primam actionem provenientem à calore, verbi gratia, producitur qualitas absoluta, nempe caliditas, ita per continuitatem talis actionis semper debet produci aliquid, quod fit ejusdem rationis cum termino producto; remanente enim principio formali actionis impermutato remanet terminus essentialiter impermutatus: ergo sicut in principio actionis fuit essentialiter verè productivum alicujus entitatis, ita permanendo in tali productione debet verè aliquid producere.

Contra Conclusionem opposuntur Auctoritates Aristotelis 4. Phys. t. 84. *Subiectum fieri magis calidum nullo facto de novo calido, & 8 Met. t. 10. Formae sunt sicut numeri, quoad hoc, scilicet quòd sicut quilibet numerus additus numero variat speciem, ita quilibet gradus additus in forma variat formam:* ergo eadem forma manens eadem & invariabilis in se, non potest intendi per gradum sibi supervenientem. Verùm nihil convincunt; ad primam enim Respondeo, eam admittendo, utpote veram, nam licet produceretur novus gradus caloris, dum calor intenditur, nihil tamen dicitur de novo calefieri, quia ille novus gradus producitur in subiecto quod antè calidum erat, benè tamen dicitur de novo magis fieri calidum. Ad secundam Respondeo distinguendo antecedens, quilibet gradus formae pertinens ad quidditatem variat speciem, concedo antecedens: Si non pertineat, aut est gradus, qui non est natus esse pars quidditatis nego antè, & conseq. in proposito ille gradus non est pars quidditatis.

Replicatur: Si ille gradus non esset pars quidditatis cum gradu & forma, cui advenit, sequeretur, quòd forma remissa, & forma intensa non facerent unum per se plus, quam albedo & homo, sed hoc est falsum, aliàs non edet una per se & essentialis forma in aliqua specie

VIII. Decernitur quaestio quòd scilicet intensio fiat per additionem gradus ad gradum.

IX. Obijciunt Aristoteles ex duobus locis.

in at-
qualitate
perfectioris
essentia.

in at-
qualitate
perfectioris
essentia.

in at-
qualitate
perfectioris
essentia.

in at-
qualitate
perfectioris
essentia.

Quomodo
gradus ve-
missus faciat
unum per se
sum intensio.

specie determinata: ergo. Respondeo ne-
gando sequelam, & licet ille gradus superaddi-
tus præexistenti non pertineat ad quidditatem
formæ, & quoad hoc possit dici illi accidere,
non dicitur tamen accidere quidditati, velut
albedo accidit corpori, utpote quia potest fa-
cere cum præexistente unum per se, & pariter
quilibet gradus, & differentia individualis
dicitur accidere naturæ, quatenus non perti-
net ad quidditatem ejusdem, aliter non con-
traheret naturam, non tamen dicitur accidere,
quasi quod simul cum illa natura non faciat per
se unum individuum illius naturæ.

Urgetur argumentum ex com-
muni axiomate Philosophorum: quando ex
duobus fit unum per se, unum debet habere ra-
tionem actus, alterum rationem potentia, sed
gradus adveniens non habet per se rationem
actus, & præexistens rationem potentia: ergo.
Probatur minor tum ex Scoto supra §. Ad qua-
estione[m] igitur, quia una individualis differentia,
veluti sunt illi gradus respectu alterius diffe-
rentia, non habet rationem actuantis, nec de-
terminantis; tum, quia uterque æqualiter na-
turam participant, & quidditative includunt,
& quia homogenei sunt, non potest assignari
ratio, cur unus haberet rationem actus, alter
rationem potentia: ergo non poterunt facere
unum per se, & consequenter per accidens se
habebit adveniens, velut albedo ad corpus.
Fateor replicam bene proponi, verum tamen
cum Scoto cit: Respondeo distinguendo mi-
norem, gradus adveniens non habet se ut per se
actus, nec præexistens ut per se potentia, ut per
se actus informans vel contrahens, & alter ut
per se potentia informabilis receptiva seu sub-
jectiva, concedo minorem: per modum actus
& potentia, unum per se individuum consti-
tuendo, nego minorem: Itaque non habent se
per modum actus & potentia, prout requiritur
ad constituendum totum substantiale, sed
tantum per se extrinsecè terminabilis & termi-
nantis, & ideo prior sub hac ratione dicitur ha-
bere rationem potentia, quia prior existit &
terminabilis est, sicuti dualitas est extrinsecè
terminabilis à numero ternario.

Quomodo se
habent per
modum
actus & po-
tentia.

QUÆSTIO IV.

An gradus, per quos intenditur qualitas,
sint homogenei?

I.
Status qua-
estioni pro-
ponitur.

Sensus Quaestioni est, an partes in in-
tensione additæ, quas gradus appellamus, sint
dissimiles, & heterogeneæ (in differentia in-
dividuali sunt, utpote cum una separetur ab
alia, dissimiles & similes in natura specifica,
alioquin non esset intensio ejusdem speciei
qualitatis) in perfectione individuali, ita ut
sint gradus naturaliter subordinati, scilicet, ut
secundus necessariò præsupponat primum, &
sit perfectior illo, tertius præsupponat secun-
dum, &c. an verò sint omnes ejusdem, & æqua-
lis perfectionis, ita ut non magis primus gra-
dus differat ab octavo, quam à quocunque alio,
etiam alio primo gradu in subjecto diverso.
Prima sententia fuit antiquorum apud Ocham

i. d. 17. q. 6. afferentium, unum gradum esse
perfectiorem alio, quem necessariò præsupponit
in subjecto, ita ut in intentione necessariò
procedatur à primo gradu ad secundum, &c.
quam sententiam plures recentiores refutaverunt.
Opposita est Scoti in i. d. 17. q. 4.
quem sequuntur Conimbricenses Ariaga, ac
plures alii, cum quibus etiam ad quaestione[m]

DICO Gradus in intensione acquisiti, sunt
omnes homogenei, seu ejusdem perfectionis. Ita Do-
ctor cit: Probatur: Quia si non essent omnes
gradus homogenei, sed heterogenei, & diverse
perfectionis, secundus gradus esset perfectior,
quam primus, & contineret virtualiter, vel emi-
nenter perfectionem primi gradus, adeoque vel
primus destrui deberet, quia frustra conservaretur,
quod est supra refutatum; vel deberet
ipsum primum posse producere; quia alioquin
non colligeretur, unde esset perfectior. De-
inde: in actione reflexa verè qualitates intrin-
duntur, quando scilicet propter obstaculum
impeditur, ne possit ultra agere actione direc-
ta, sed si ageret actione directa, posteriores gra-
dus producti essent remissiores; ergo etiam
sunt remissiores, quando agit actione reflexa,
consequenter intensio qualitatis non fit per
additionem perfectioris gradus; ergo non sunt
diversæ rationis, seu heterogenei. Denique
si calido ut octo applicaretur frigidum ut
unum, hoc frigidum agendo in calorem, in-
quint adversari, corrumpet octavum gradum
caloris, introducendo unum frigoris, sed hoc
est falsum, quia data hac sententia gradus octa-
vus multum excederet in perfectione primum
gradum, & si qualitas esset magis resistiva,
quam activa, ut est siccitas, octavus gradus ita
resisteret, ut non posset à primo destrui; imò
si potest primus gradus corrumpere octavum
gradum perfectissimum, cur non poterit etiam
destruere reliquos, utpote imperfectiores? De-
nique probatur: tum, quia omnia individua
ejusdem speciei sunt æqualis perfectionis; tum,
quia alias qualitas intensa esset per accidens
compositum; tum tandem, quia si quintus gra-
dus, quem quis meretur, per habitum quatuor
graduum, esset perfectior, unico actu plus me-
reretur, quam per illos quatuor fuerit meritus.

Pro sententia Contraria Argue-
tur primò à pari sic: Si duæ qualitates eju-
dem rationis possent se intendere, possent etiam
duæ quantitates, si Deus poneret eas in eodem
subjecto compenetratas, sed hoc est absurdum.
ergo. Verum nego ullam esse paritatem, nam
soli qualitati competit suscipere magis vel mi-
nus, non quantitati; quia hæc est radix exten-
sionis Localis, ita ut impenetrabilitas appa-
tionalis in ordine ad Locum sit ratio circum-
scribens essentiam quantitatis, quare si duæ
quantitates existerent in eodem subjecto, non
facerent quantitatem unam perfectiorem, quia
non sunt natæ ad invicem compenetrari, &
quælibet ab intrinsecò peteret extremitatem
partium, non sic est de qualitate, utpote que
est indifferens ad extensionem, vel intensio-
nem.

Instatur: Etiam partes extensiva qua-
litas, quæ extensiva petunt esse in diversis par-
tibus

ibus, extendi in loco, & una aliam excludere, & tamen si unirentur in simul adhuc intendent qualitatem: ergo nulla solutio. Attamen respondeo, negando consequentiam; nam qualitas ex propria sua natura est indifferens ad extensionem, vel intensionem, ad diffusibilitatem & congregationem, ideo quamvis partes extensivae sub ratione reduplicationis non possint esse intensivae, possunt tamen sub ratione specificationis & absolute, quantitati vero convenit ex natura diffusibilitatis, & extretas localis aptitudinalis, ideoque partes nunquam possunt ad invicem uniri, ut unam perfectiorem integrent quantitatem.

IV. Arguitur 2. Tum, quia qualitas intensa ut sex est perfectior, quam extensa ut sex; Tum, quia sequeretur contra nos, quod calidum ut duo possit intendere, calidum ut duo univoce agendo, quia calidum ut duo potest producere suum calorem in quocunque subiecto capaci, quale est quodcumque aliud calidum, tum denique, quia sequeretur, non dari terminum magnitudinis in intensione, quia si omnes gradus sunt ejusdem rationis, nihil impedit, quin posita quacunq; determinatione adhuc semper alius & alius addi possit: ergo. Haec sunt magis principalia fundamenta contrariae sententiae, ita quod etiam quosdam moverit, ut concederent in qualitatibus operativis

fieri intensionem, per partes heterogeneas, licet sint homogeneae in non operativis ut albedine, nigredine. Sed respondeo ad primum, qualitatem intensam & extensam in entitate nullo modo esse perfectiorem, quamvis perfectior sit intensa, quoad modum, majorem videlicet unionem in eadem parte subiecti, sicut, prout exemplificat Arriaga, qui haberet decem hominum nummos propter possessionem unitam diceretur ditior illis decem hominibus, licet in entitate non plus habeat, quam illi decem. Ad secundum nego sequelam, neque enim calidum ut duo est subiectum capax recipiendi calorem ut duo intensivè, nisi ab agente potente producere illos gradus, qualiter non potest alterum calidum ut duo, licet possit aliquod intensius calidum, verbi gratia ut sex vel octo. Neque dicas, per duos priores gradus caloris subiectum esse magis dispositum, quam si nullum haberet gradum, nam non est dispositum ad hoc agens, licet sit ad aliud, in hoc enim, licet non sit resistentia contraria, est tamen disparata, in qua nullo modo potest agere, cum non haberet magis rationem passivi, quam agentis. Ad tertium respondeo negando sequelam, quia nulla causa est assignabilis, quae in infinitum sic intendere utpote cum omnes ad hoc sint limitatae & experientia constet, nullam agere, nisi in determinata intensione.

DISPUTATIO IV. DE MIXTIONE ET MIXTO.

Finis Elementorum & Alterationis praevia est, ut ex iis commistis alia ex iis generentur; hinc prius Elementis cognitis & Alteratione perspecta, mixtionem tam Elementorum, ex iis sit commixtio prima; quam aliorum compositorum, ex his oritur commixtio secunda, elucidabo; sit igitur

QUAESTIO I. Quid sit Mixtio?

Dari Mixtionem nemo ambigit, verum quod notandum est Sermonem hic esse de Mixtione propria, non verò impropria, ea videlicet, quae fit per conjunctionem plurium corporum diversae rationis, absque destructione naturae specificae, qualis est commixtio hordei cum tritico. Aut quae fit, quando qualitates contrariae ad certam temperiem reducuntur, sicut calida aqua commixta frigida reducitur ad tepiditatem. Itaque Mixtionem proprie dictam definit Aristoteles, quod sit *Miscibilium alteratorum unio*. In qua definitione significat mixtabilia, ut substantialiter conjungantur, alterari debere ad excludendam conjunctionem plurium, quae substantialis quidem est, non tamen oritur ex vi alterationis mixtibilium, qualis est conjunctio, verbi gratia duarum aquarum, cum autem nulla sit conjunctio substantialis mixtibilium sine generatione speciali alicujus formae in particulis mixtibilium &c. idem est dicere mixtionem esse miscibilium alteratorum unionem, ac esse productionem tertiae substantiae ex pluribus alteratis resultantis, easque in se continentis, unde Aristoteles accipit unionem in definitione. F. Amandi Hermann Physica.

ne non pro modo substantiali, qui est actualis nexus & vinculum extremorum unibilium, sed pro actione terminata ad unionem formae mixti cum materia Elementari. Et quamvis haec definitio bona sit, putarem tamen quod clarius sic definiti possit: *Mixtio est generatio mixti ex mixtibilibus alteratis illa in se continentis*. Particula generatio habet locum generis, reliquae particulae locum differentiae, quae distinguitur mixtio à productione simplici, aut substantiae simplicis, ut Elementorum, aut mixtae. Non enim qualibet productio substantiae mixtae postulantis temperamentum ex quatuor primis qualitatibus est mixtio; potest enim hujusmodi substantia produci per creationem, aut generationem simplicem sine mixtione, imò aliqua sunt mixta, quae immediatè produci non possunt per mixtionem substantialem, ut homo & equus &c. quorum tamen substantiae mixtae dicuntur, quia postulant quatuor primas qualitates temperatas. Est igitur mixtio solum productio tertiae substantiae resultantis ex commixtione plurium, illasque continens.

Dices: In his definitionibus committi circulum, & definitum explicari per aequè ignotum; explicatur enim mixtio per mixtabilia, quae non nisi per mixtionem explicari possunt, & mi-

II. Propria definitio.

III. Mixtio non explicatur per aequè ignota.

Pppp

& mi-